

szélét érintette. A Bika-dűlőn felszíni gyűjtéseket is végeztünk. Az új meder nyomvonalától DNy-i irányban, kb. 150 m-re, a Tarnóca közepes magasságú teraszán rengeteg őskori és szarmata kerámiát, pattintott köveket és csiszolt kőbaltát találtunk. A felszíni leletek szóródása szerint a telep központi része ezen a területre szorult. A pattintott kövek nyersanyagának a többsége valószínűleg üveges kvarcporfir/metariolit lehet.

Munkatárs: Tanyi Sándor gyűjteménykezelő.

GUTAY MÓNKA

54. Dombóvár határa (Tolna megye) Ő

Felsőmáslony (KÖH 84603): Kiskondától Ny-ra, a Kiskondai-patak és az ÉNy felől torkolló patak által bezárt földnyelven, a máslonypusztai bekötőút D-i oldalán őskori kerámiát gyűjtöttem.

Pusztamáslony (KÖH 84601): Április 26-án, Kiskondától Ny-ra, a Kiskondai-patakba ÉNy felől torkolló patak Ny-i oldalán, a máslonypusztai bekötőút É-i felén, a poros szántásban néhány jellegtelen őskori kerámiát találtam.

K. NÉMETH ANDRÁS

Dozmat, Római katolikus templom (KÖH 45935)

(Vas megye)

A lelőhelyen 2013–2014-ben végzett kutatásokat összefoglalóan lásd a 2014. év jelentései között.

55. Ebes, Kozma-tanya (KÖH 83913)

(Hajdú-Bihar megye) Ő, LT, Sza, A, Ú

2013. február 6-án Kürthy Zoltán Péter 3 zacskónyi kerámiát adott át a Déri Múzeum Régészeti Tára számára. A lelőhelyet az ott menő gázvezeték bejárása során azonosította, a pontos helyszínt EOTR térképen megjelölte. A nagy mennyiségű kerámia között őskori, vaskori (kelta), római császárkori, avar kori és kora újkori darabokat különítettek el a Déri Múzeum régészei.

2013. február 21-én a Déri Múzeum munkatársa kiszállt a megjelölt helyszínre a lelőhely kiterjedésének felmérésére. A lelőhely Ebestől É-ra, a Kozma-tanyától DNy-ra, az egykori Vörös Csillag Tsz. telepétől K-re, egy K–Ny irányú gerincen helyezkedik el, mely D-i irányban kiszélesedik. A kiemelkedéstől D-re egy DNy–ÉK-i irányú egykori patakmeder található, aminek magaspartjaként azonosítható a lelőhely. A terepbejárás alkalmával csak szórványosan lehetett gyűjteni a fenti korszakokhoz köthető kerámiatöredékeket.

HULLÁM DÉNES

56. Ebes határa (Hajdú-Bihar megye) V, Sza, A, Ú

A Debrecen, Szepes településrész és a Szováti út között tervezett 22 kV-os gerincvezeték, valamint a 0426/21 helyrajzi számú ingatlanon létesítendő kompakt transzformátorállomás között tervezett 22 kV-os földkábel nyomvonalának régészeti örökségvédelmi hatástanulmány elkészítését célzó bejárását a Déri Múzeum munkatársai végezték 2013. március 12–13.

között.

Pósalaki-dűlő 1. (KÖH 83921): A tervezett nyomvonal D-i, a transzformátor állomás felőli szakaszától Ny-a, a Hajdúszovára menő műútból K-re található a lelőhely, mely egy É–D-i irányú gerincen fekszik. Egykoron tanya állt ezen a helyen, ezért a felszínen építési törmelék és modern kori kerámiatöredékek miatt régészeti korszakba sorolható darabokból csak párat gyűjtöttünk, ezek újkori keltezésűek.

Pósalaki-dűlő 2. (KÖH 83923): A tervezett nyomvonal D-i részén, a transzformátorállomástól Ny-ra található egy K–Ny irányú, É felé kiszélesedő gerinc. Az itt gyűjtött kerámiatöredékek a vaskorra, a római császárkorra és az avar korra keltezhetők.

Munkatárs: Tóth Mihályné Andrea.

HULLÁM DÉNES

57. Ecsér határa

(Pest megye) Ő, R, B, Szk, LT, Sza, Á, I

A Magyar–szlovák DN 800 gázszállító tranzit vezetékhez kapcsolódó régészeti kutatások során 2013. szeptember 19. és december 4. között feltárást végeztünk az alábbi ecseri lelőhelyeken.

Ecsér, M0 6. lh. (KÖH 30837): A terület Ecsér településtől K-re, DK-re, az M0-s autópálya mellett húzódik. A feltárt terület 3581 m² nagyságú volt, összesen 380 objektumot bontottunk ki. Ezek között volt egy kora rézkori gödör (lengyeli kultúra), egy középső rézkori sír (Iudancei csoport, vagy bodrogkeresztúri kultúra), 52 késő rézkori gödör (badeni kultúra), 1 késő bronzkori gödör, 1 kelta gödör, 1 szkíta gödör, 149 szarmata gödör, 7 szarmata árok, 6 szarmata ház, 2 szarmata sütőkemence, 2 szarmata cölöplyuk. Előkerült még 14 őskori és 143 bizonytalan korú objektum (ház, árok, gödrök).

Az őskori objektumok közül kiemelhető a zsugorított vázas, öt edény melléklettel ellátott középső rézkori sír, három teljes szarvasmarha-vázat tartalmazó késő rézkori gödör, valamint a késő bronzkori gödör, amelyből igen nagy mennyiségű kerámiatöredék (több nagy méretű tárolóedény töredékei) került elő. A szarmata házakban, gödrökben szintén igen sok kerámiatöredéket, állatsontot, orsógombot, őrlőkövet stb. találtunk. Három szarmata gödörben kutyák csontvázait bontottuk ki.

Ecsér, M0 7. lh. (KÖH 30839): A terület Ecsér településtől DK-re, az M0-s autópálya ecseri csomópontja mellett fekszik. A feltárást során 1791,1 m² terület lett humuszos, összesen 48 objektumot bontottunk ki. A kibontott objektumok között 9 árok, 33 gödör, 1 ház(?), 2 sütőkemence, és 2 sír volt. Az objektumok közül kiemelhető egy Árpád-kori kemence. Az objektumokból viszonylag kevés, szarmata és Árpád-kori kerámia, állatsont került elő.

Munkatársak: Bózsá Anikó, Farkas Zoltán, Sarkadi Gergely régészek, Szöcs Péter geodéta.

PATAY RÓBERT

58. Egerbakta, Szóláth-völgy II. (KÖH 84823)

(Heves megye) B, Sza

Az Egri kistérségben, a Mátra és a Bükk hegység találkozásánál, egy mély völgyben fekvő lelőhely kutatását a Fedémes–Eger között húzódó DN300-as gázszállító vezeték kiváltása tette szükségessé. A terepbejárásokon közepes intenzitású késő

bronzkori telepet azonosítottak. A lelőhelytől É-i irányban, 50 m-re a 24-es sz. főút és K-i irányban, kb. 70 m-re a Szőláti-patak található. A Dobó István Vármúzeum 2013. júliustól régészeti megfigyelést végzett. A 15+008–15+120 szakasz humuszolt részein cölöplyukak, gödrök, és egy sír feltárását regisztrálták. A területen a talajrétegek a következők: 80–135 cm humuszosodott, porózus szerkezetű fekete-sötétbarna színű felső talajréteg, alatta kavicsos, sárgásbarna színű réti öntéstalaj található. 2013. október 28.–november 8. között, a 0139/3 hrsz.-ú ingatlanon került sor a régészeti feltárás elvégzésére. A 2,5 m szélességű és 125 m hosszúságú gázszállító vezeték nyomvonalában a humuszolt és a feltárt terület 316,086 m² nagyságú volt.

Összesen 9 objektumot tártunk fel. Több gödör, egy paticsomladék és egy szarmata sír került elő. A leletanyagban elsősorban késő bronzkori kerámiák voltak.

A sír a jelenkori felszíntől számított 1,70 m mélyen volt. A lehumuszolt sírgödör tetején egy lánDSAhegyet találtunk. Az elhunyt nőt D–É-i tájálással, több melléklettel temették el. A halottat valamilyen szerves anyagba (pl. szövet, bőr) csavarták, erre utalhat valószínűleg a csontváz alatt és felett található vékony feketés réteg. A halottnak háromfibulás viselete volt (kettő a vállon, a harmadik pedig a mellkasnál), mindegyik fibula ezüstből készült. A tárgyak elhelyezkedése arra utal, hogy *peplos* jellegű ruházatot használhatott. A koponyán és a környékén apró gyöngyök kerültek elő. A láb környékén egy Marcus Aurelius által veretett érem volt. A 2. századi ezüstdénár sírba helyezése megfigyelhető ebben az időszakban. Egy orsógomb és egy kovadarab szintén a sír mellékleteihez tartozott. A fiatal nőt 20 és 26 éves kora között temethették el. A tárgyi leletanyag alapján megállapítható, hogy az Észak-Alföldön a 4. század végén–5. század elején található népcsoporthoz tartozott az eltemetett személy, amelyet a kutatás összefoglalóan Tiszadob-csoportnak nevez. A sírt a 4. század utolsó harmadára, főként a 370–380-as évekre keltezhetjük.

Munkatársak: Bilicz Enikő, Bíró László és Rác Kristóf technikusok.

GUTAY MÓNKA – TÓTH ZOLTÁN

59. Egerbocs határa (Heves megye) R, B, V, LT, Sza

A település határában, régészeti szakfelügyelet során, az alábbi két lelőhelyen történt kutatás. A régészeti szakfelügyelet során, a felső 20–30 cm eltávolításakor, a területen őskori telepet azonosítottak. A kijelölt lelőhely nyomvonalba eső részén a felszín nyesése után néhány bizonytalan körvonalú halvány foltot dokumentáltunk, majd megkezdtük ezek kibontását. A bontás során tudtuk csak megállapítani, hogy a sötétebb színű elszíneződések többsége nem régészeti objektumokat jelöl, hanem másodlagos pozícióban lévő, leletekkel teli, vélhetően a domboldaltól lecsúszott kultúrrétegeket, amelyek több régészeti korszak leletanyagát is tartalmazzák. Valójában a felső humuszosodó, de alapvetően sárgás réteg alatt egy egységesen települt 20–60 cm vastag szürkés-sárgás réteg húzódott, amelyben szórványosan, különböző korú leletek fordultak elő, így a felsőbb rétegből lefelé haladva, a feltételezett objektumok széleit rendre nem is találtuk meg. Ez alatt az egységes és a kutatási terület egészén elterülő szürkés-sárgás réteg alatt eleinte az altalajnak vélt sárgás réteg húzódott, ez alatt azonban még egy sötét, fekete réteg volt, amelyről kiderült, hogy ez az eredeti humuszréteg. Ez alatt a humuszréteg alatt került elő az igazi altalaj. A rétegvizonyok megértése után sikerült rekonstruálni az itteni történéseket. Eszerint,

a korábbi vezetéképítés során az itt emelkedő domb aljában elterülő, lapályos területet jelentősen megbolygatták és feltöltötték. A domb alján a természetes erózió következtében változó vastagságú, 40–50 cm-től a 2–3 m-es vastagságot is elérő humuszra a korábbi vezeték kiásásakor változó vastagságú sárgás réteget töltöttek, majd erre egy 20–60 cm vastag, szürke réteg került. (Amíg a sárga réteg a korábbi vezetéképítés során kiásott sárga altalajt jelentheti, addig a szürkés réteg a kiásott és szétterített humuszra utal.) Erre települt a legfelső sárgás, recens, a tetején már humuszosodó réteg, amely szintén tartalmazott a dombról lemosódó eróziós talajt is. Ez a legelső réteg valószínűleg tereprendezés hatására képződhetett.

Kiderült, hogy valódi régészeti objektumok valójában csak a fekete humuszosodott rétegtől lefelé figyelhetők meg, azonban a fekete humusz vastagsága helyenként jóval meghaladta a vezetékfektetés mélységét, ráadásul 2–2,5 m mélységben jelentős talajvíz is jelentkezett, ezért csak azokon a helyeken tudtuk letermelni a humuszt, ahol ezt a talajviszonyok lehetővé tették. Ezt követően munkagép segítségével újabb humuszolást kellett végeztetni és emellett több olyan szondát is nyitottunk a nyomvonalra merőleges irányban, amelyek a lelőhely teljes rétegsorának tisztázására irányultak. A tényleges humusz eltávolítására csak kisebb szakaszon került sor, és ezeken a szakaszokon összesen két helyszínen sikerült valós régészeti jelenségek nyomait feltárunk.

A területen viszonylag sok leletet gyűjtöttünk, jóllehet, nagy részük nem köthető régészeti objektumokhoz. A kevert, vagy erodált rétegekből származó leletanyagok között, az állatcsontok mellett megtalálhatók a rézkori, bronzkori, valamint vaskori kerámiák is.

Butaj-völgy I. (KÖH 84821): A lelőhely Egerbocs községtől kb. 1,5 km-re Ny-ra, Hevesaranyos községtől pedig kb. 2,5 km-re É-ra található, a Butaj-völgy nevű dűlő területén, a Bocsi-patak völgyében, a patak medrétől 100 m-re K-re húzódó mezős terület enyhe K–Ny-i lejtőjén.

Az ásatás kezdetén még 10 objektumot dokumentáltunk, de ezek környezetében végül is csupán 2 objektumot tekinthetünk ténylegesen régészeti jelenségnek. Mindkettő kemence volt, az egyiket vaskorra, a másikat pedig szarmata korra keltezhetjük.

Butaj-völgy II. (KÖH 84819): Egerbocs községtől kb. 1,5 km-re Ny-ra, Hevesaranyos községtől pedig kb. 2,5 km-re, É-ra található a lelőhely, a Butaj-völgy nevű dűlő területén, a Bocsi-patak völgyében, a patak medrétől 100 m-re, K-re húzódó mezős terület enyhe K–Ny-i lejtőjén.

Az ásatás kezdetén még 18 régészeti objektumot dokumentáltunk, de ezek környezetében végül is csupán 12 objektumot tekinthetünk ténylegesen régészeti jelenségnek, ezek gödrök, valamint tűzhelyek voltak, amelyek leletanyag alapján a vaskorra, a La Tène időszakra keltezhetők.

DOMBORÓCZKI LÁSZLÓ – TÓTH ZOLTÁN

60. Eggerszalók határa (Heves megye) B, Sza, A, Kö, Kk, I

Megalévő régészeti feltárásokat végeztünk a település határában, az Eger–Fedémes DN300 PN64 gázvezeték által érintett alábbi két lelőhelyen. A kutatott terület az Egri–Bükkalja kistájhoz tartozik, amely egy 126 és 480 m közötti tszf.-i magasságú, enyhén D–DK-nek lejtő hegységelőteri domság. A Bükk előtere közel É–D-i futású völgyekkel erősen felszabdalt, völgyközi hátakra tagolt.